

בענין יום טוב שני של ראש השנה

- למה יש בארץ ישראל שני ימים טובים של ראש השנה ?
- למה מונים א' של ראש השנה מיום א' תשרי?
- חילוק בין ב' ימים טובים של גליות וב' ימים של ראש השנה
- מה הענין קדושה אחת – יומא אריכתא ?

תוכן הענינים

- קדושה אחת או ב' קדושות
- ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון (ביצה דף ד,ה)
- יום טוב סמוך לשבת
- שני ימים טובים של גליות
- שני ימים טובים של ראש השנה
- ראש השנה בא"י

קדושה אחת או ב' קדושות

קדושה אחת או ב' קדושות נוגע גם:

- ...שני ימים טובים של ראש השנה
- ...שני ימים של ראש חודש
- ...שני ימים טובים של גליות
- ...יום טוב סמוך לשבת

קדושה אחת או ב' קדושות

שני ימים טובים של ראש השנה

נוגע להלכה

- ביצה שנולדה ביום א' אם מותר ביום שני
- אם אפשר לערב עירובי חצירות ועירובי תבשילין על תנאי
- אם אפשר לערב שני עירובי תחומים, א' ליום א' למזרח, וא' ליום ב' למערב
- אם יש אסור הכנה מיום א' ליום ב' של ראש השנה
- ברכת שהחיינו בליל שני

קדושה אחת או ב' קדושות

שני ימים טובים של ראש השנה

אסור הכנה מיום א' ליום ב' של ראש השנה

שו"ע (תקג א'): אסור לאפות או לבשל או לשחוט ביי"ט לצורך מחר
...ואפי' בשני ימים של ר"ה
מגן אברהם: דלהחמיר אמרינן קדושה א' הם ולא להקל

- **רמב"ם**: ביו"ט של גליות העירוב תחומין צריך להיות מצוי במקומו גם בליל שני ביהש"מ... מפני שהן שתי קדושות ואינן כיום אחד...
- **ראב"ד**: גם בר"ה דהו קדושה אחת צריך שיהא העירוב קיים דלחומרא אמרינן שהן קדושה אחת אבל לקולה לא אמרינן

קדושה אחת או ב' קדושות

שני ימים טובים של ראש השנה

ברכת שהחיינו בליל שני של ראש השנה

תשובת רש"י (רא"ש ר"ה פ' ד, מחזור ויטרי שכ):

ולענין זמן בליל שני כתב רש"י בתשובה "רבותינו אמרו שאין אומרים אלא ביום ראשון לפי שהן קדושה אחת וכיומא אריכתא דמי מה שאין כן בשני ימים טובים של גליות שהן משום ספק ושתי קדושות הם ואומר זמן בשניהם. אבל אני אומר שצ"ל בו זמן וכן נוהגין במקומינו ובכל המקומות שעברתי..."

שו"ע (תר) בקידוש ליל שני (ילבש בגד חדש) או מניח פרי חדש ואומרים שהחיינו, **מ"ב**: להוציא נפשיה מפלוגתא

קדושה אחת או ב' קדושות

שני ימים של ראש חדש

נוגע להלכה: שכח יעלה ויבא בא' דראש חדש במנחה

שו"ע (א"י ח ק"יח, טז"ז): טעה במנחה של שבת והתפלל י"ח ולא הזכיר של שבת מתפלל במ"ש שתיים... ויתפלל אותה בתורת נדבה...
וה"ה אם לא הזכיר יעלה ויבא במנח' של ראש חודש

מ"א: ונ"ל דאם בלילה ג"כ ר"יח לכ"ע יתפלל דהא ירויח שיאמר יעלה ויבא

- עיין רעק"א שם שמביא מחלוקת בנין אריאל – צל"ח
- בנין אריאל: שני ימים של ראש חדש הוא מספק
- צל"ח: שני ימים של ראש חדש קדושה אחת

קדושה אחת או ב' קדושות

שני ימים של ראש חדש

משנה ר"ה ל: בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום פעם אחת נשתהו העדים מלבוא ונתקלקלו הלויים בשיר התקינו שלא יהו מקבלין אלא עד המנחה ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש ...

התקינו – רק לראש השנה (חדש תשרי) או תקנה לכל חדש ?

רש"י: נוהגין אותו היום קודש – בר"ה קאי
מלשון הרמב"ם משמע: תקנה היתה לכל חדש

תוכן הענינים

- קדושה אחת או ב' קדושות
- ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון (ביצה דף ד,ה)
- יום טוב סמוך לשבת
- שני ימים טובים של גליות
- שני ימים טובים של ראש השנה
- ראש השנה בא"י

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ביצה דף ד,ה

- א. שבת ויום טוב, רב אמר (ביצה) נולדה בזה אסורה בזה
- ב. שני ימים טובים של גליות רב אמר (ביצה) נולדה בזה מותרת בזה
- ג. שני ימים טובים של ראש השנה רב ושמואל דאמרי תרוייהו (ביצה) נולדה בזה אסורה בזה

ואמר רבא הלכתא כותיה דרב בהני תלת - בין לקולא בין לחומרא

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

א. שבת סמוך ויום טוב

משנה עירובין (לח)

רבי אליעזר אומר, יום טוב שהוא סמוך לשבת, בין מלפניה בין מלאחריה--
מערב אדם שני עירובין ואומר, עירובי הראשון למזרח, והשני למערב ...
וחכמים אומרים, או מערב לרוח אחת, או אינו מערב כל עיקר... , נאכל
בראשון עירובו לראשון ואין עירובו לשני

ברטנורא: דקסבר ר"א שבת ויו"ט לאו כחד יומא אריכא נינהו אלא ב' קדושות
[הן]...

דספיקא להו **לרבנן** שבת ויום טוב אי כיומא אריכא דמו אי לא, ועבדי הכא
לחומר דאין יכול לערב לשתי רוחות דלמא חדא קדושה היא, והכא לחומר
דאמרי לקמן נאכל בראשון אין עירוב לשני, דלמא שתי קדושות הן ולא כיומא
אריכא דמו:

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

א. שבת סמוך ויום טוב

משנה עירובין (לח)

... וחכמים אומרים, או מערב לרוח אחת, או אינו מערב כל עיקר...

בין השמשות

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

א. שבת סמוך ויום טוב

משנה עירובין (לח)

... וחכמים אומרים, או מערב לרוח אחת, או אינו מערב כל עיקר...

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

א. שבת סמוך ויום טוב

ביצה (ד.)

אתמר: שבת ויום טוב רב אמר נולדה בזה אסורה בזה,
ור' יוחנן אמר נולדה בזה מותרת בזה

רב כר"א סבירא ליה דשני קדושות הן ואעפ"כ ביצה אסורה
משום הכנה דרבה

תוכן הענינים

- קדושה אחת או ב' קדושות
- ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון (ביצה דף ד,ה)
- יום טוב סמוך לשבת
- **שני ימים טובים של גליות**
- שני ימים טובים של ראש השנה
- ראש השנה בא"י

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ב. שני ימים טובים של גליות

ביצה דף ד : שני ימים טובים של גליות

■ רב אמר נולדה בזה מותרת בזה

■ ר' אסי סבר נולדה בזה אסורה בזה

אמר ר' זירא : כותיה דר' אסי מסתברא (ביצה אסורה)

דהאידנא ידעינן בקביעא דירחא וקא עבדינן תרי יומא

רש"י : וקא עבדינן תרי יומא – אלמא חק קבוע הוא מתקנת חכמים על

ישראל הרחוקים ..ואפילו בלא ספק – הלכך כחד יומא אריכא שוינוה

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ב. שני ימים טובים של גליות

רמב"ם (ה' ג') : ומאימתי התחילו כל ישראל לחשב בחשבון זה, מסוף חכמי תלמוד בעת שחרבה ארץ ישראל ולא נשאר שם בית דין קבוע; אבל בימי חכמי משנה וכן בימי חכמי תלמוד **עד ימי אביי ורבא** - על קביעת ארץ ישראל היו סומכין .

צל"ח ביצה דף ו' ע"א : אמר רבא מת ביי"ט שני יתעסקו בו ישראל ואפילו בבי ימים של ר"ה נלע"ד דדברי רבא הללו היינו לאחר שפסקו מלקדש ע"פ ראייה והתחילו לקבוע ע"פ הקביעות שבידינו

רמב"ן בספר הזכות (גיטין פ' השולח) : הלל תיקן סדר העיבור וקידש חדשים לדורות ד"א קי"ח . (358 n)

המתיכתא הכוללת	שנים לעזיות	שנים עבריות
ישיבתיהם של רב ושמואל	247 - 231	ג'תקצ"א - ד'ז'
ישיבת סורבא בראשות שמואל	254 - 247	ד'ז' - ד'י"ד
ישיבת סורא בראשות רב הונא	297 - 254	ד'י"ד - ד'נ"ז
ישיבת פומבדיתא בראשות רב יהודה	299 - 297	ד'נ"ז - ד'נ"ט
ישיבת סורא בראשות רב חסדא	309 - 299	ד'נ"ט - ד'ס"ט
ישיבת פומבדיתא בראשות רבה	321 - 309	ד'ס"ט - ד'פ"א
ישיבת פומבדיתא בראשות רב יוסף	323 - 321	ד'פ"א - ד'פ"ג
ישיבת פומבדיתא בראשות אביי	338 - 325	ד'פ"ה - ד'צ"ח
ישיבת מחוזא בראשות רבא	352 - 338	ד'צ"ח - ד'קי"ב

עפ"י הראיה

ר' זירא ←

לוח ↓

+6

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ב. שני ימים טובים של גליות

חידושי חתם סופר : בימי ר' זירא ור' נחמן ור' רבא עדיין היי שלוחי יוצאים וקדשו בא"י עפ"י הראיה וא"כ מאי בקיאותי דר' זירא ?

ע"כ הנלע"ד ... דבימי ר"ז אעפ"י שקידשו ב"ד סמוכים בא"י ושלחו שלוחי לגולה מ"מ כבר בימי ההם רבו יודעי העתים ... ונהי מ"מ אסור לקבוע מועדי עפ"י החשבון ההוא כ"א עפ"י קביעת ב"ד עפ"י עדי ... מ"מ כיון דרובא ורובא דרובא אינם נוטים ימין ושמאל מהחשבון היי בני הגולה יכולים לסמוך על הרוב ... ואפ"ה עבדי תרי יומא והיינו דר' זירא האידנא בקיעא ועבדי תרי יומי ...

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ב. שני ימים טובים של גליות

ביצה דף ד : שני ימים טובים של גליות

■ רב אמר נולדה בזה מותרת בזה

■ ר' אסי סבר נולדה בזה אסורה בזה

אמר אביי: כותיה דרב מסתברא (רש"י): שאינו מחמת חוק אלא מדאגת הספק החמירו עליהם הגליות)
דתנן (ר"ה כב,ב) בראשונה, היו משיאין משואות; משקילקלו הכותים, התקינו שיהו שלוחים יוצאים.

ואילו בטלו כותים עבדינן חד יומא והיכא דמטו שלוחין עבדינן חד יומא

רש"י - עבדינן חד יומא: בכל דוכתא, ... שמע מינה לא קבעום עליהם בתקנה לדורות

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ב. שני ימים טובים של גליות

והשתא דידעינן בקביעא דירחא מאי טעמא עבדינן תרי יומי ?

משום דשלחו מתם הזהרו במנהג אבותיכם בידיכם זמנין דגזרו המלכות
גזרה ואתי לאקלקולי

ריטב"א (סוכה מג.): הזהרו במנהג אבותיכם בידיכם – כשקבעו הלל
ובית דינו חשבון זה קבעוהו **ע"מ כן** שנהיה נוהגין בענין המועדות כמנהג
אבותינו לעשות שני ימים בח"ל כמו שהיו אבותינו שלא היו יודעין
בקביעא דירחא ויהיה לנו **כאלו הם ספק גמור**...

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ב. שני ימים טובים של גליות

משנה (ר"ה כב, ב) בראשונה, היו משיאין משואות ...

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ב. שני ימים טובים של גליות

משנה (ר"ה כב, ב) ...משקילקלו הכותים, התקינו שיהו שלוחים יוצאים

תוכן הענינים

- קדושה אחת או ב' קדושות
- ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון (ביצה דף ד,ה)
- יום טוב סמוך לשבת
- שני ימים טובים של גליות
- **שני ימים טובים של ראש השנה**
- ראש השנה בא"י

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ג. שני ימים טובים של ראש השנה

שני ימים טובים של ר"ה רב ושמואל דאמרי תרוייהו נולדה בזה אסורה בזה

רש"י: אסורה בזה - שהם ודאי חוק קבוע להיות כיום ארוך מדרבנן שמתחילה לא מחמת ספק התחילו לעשותן

דתנן בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום פעם אחת נשתהו העדים לבא ונתקלקלו הלויים בשיר **התקינו** שלא יהו מקבלים את העדים אלא עד המנחה ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש

רש"י: אלמא תחילת עשייה שני ימים לר"ה אפילו בב"ד הוה, ולא מספק...שמע מינה חוק חכמים ומצותן היה לעשותן **בבאו עדים אחר המנחה** והרחוקים יש עליהם לעשותן בכל שנה...**והרי קדושה אחת ...**

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ג. שני ימים טובים של ראש השנה

אמר רבה: מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה מותרת

דתנן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו מקבלין עדות החדש כל היום

רש"י: שהחזיר הדבר ליושנו לקבל עדותן כל היום ולקדש היום, נמצא

- שאין בית דין עושין שני ימים
- והרחוקים העושין שני ימים אינו אלא מספק...והרי הן כשאר י"ט של גליות וביצה שנולדה בזה מותרת בזה ממה נפשך

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ג. שני ימים טובים של ראש השנה

הא לן – והא להו

- רב: הא לן בבל, ביצה אסורה
- רבה: הא להו, מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה מותרת

רש"י והא להו : לבני א"י שעושין יום אחד מותרת

רש"ש : והא להו : הא גם בא"י לא היו עושין יום אחד אלא במקום הוועד ? ואולי כיון מקום הוועד אחר החורבן היה מתחלף ממקום למקום וכל א"י רואי לזה וא"כ יכול להיות שלא יהיה בהם רק יום אחד ולכן כשעושין ב' ימים אינן אלא מחמת ספק... (שתי קדושות)

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ג. שני ימים טובים של ראש השנה

הא לן

- רב: הא לן בבל, ביצה אסורה

רש"י לדידן בני גולה אסורה שהרי עדיין אנו עושין שני ימים ועודנו כבתחילה מפני אותה תקנה ראשונה לא מפני ספק הלכך הואיל ולא פסקו מאצלנו משהתחלנו אין להקל... דכיון דלא פסקה אותה תקנה מאצלנו שנה אחת לעשות יום אחד עדיין באיסורנו הראשונה עמדנו להיותם כיום ארוך:

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ג. שני ימים טובים של ראש השנה

רבא אמר אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה **אסורה**

מי לא מודה רבן יוחנן בן זכאי שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה
שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש

רש"י : אע"ג דתקן לקבל עדות החדש כל היום להיות מונין למועדות מן
הראשון ואפילו באו עדים לאחר המנחה אבל מלעשות י"ט שני לא נעקרה
תקנה ראשונה ממקומה :

תוס' : ופי' הקונטרס... וקשה דמנין ליה הך סברא דתקינו לענין מועדות
לחוד הא לענין יום טוב הוי יום שני נמי קדוש ?

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ג. שני ימים טובים של ראש השנה

פני יהושע: ולענ"ד כוונת רש"י פשוט בטעמו דודאי מה שתקנו בזמן הבית לנהוג היום ולמחר קודש אינו ענין כלל לטעם קלקול השיר אלא **תקנה אחרת היא בפני עצמה** דכל שבאו מן המנחה ולמעלה יעשו ב' ימים

וא"כ אף שבטלו התקנה הראשונה וחזרו לקבל מן המנחה ולמעלה אפ"ה התקנה השניה במקומה עומדת משום דבר שבמנין...ועוד דשפיר נמי איכא למיחש שמא יבנה בה"מ ויזלזלו לעשות מלאכה ביום השני ...

לכך הניחו התקנה הראשונה דכשבאו מן המנחה ומעלה יעשו ב' ימים ...

ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון

ג. שני ימים טובים של ראש השנה

לפי רש"י:

- קודם תקנת ר' יוחנן בן זכאי מנו תשרי מיום ב' ראש השנה
- לאחר התקנה מנו מיום א' ראש השנה

תוס' הרא"ש (ר"ה ח:), **תוס'** (עירובין מ.) "איזהו חג שהחדש מתכסה"
...מה שנהגו שלא לומר במוסף ראש השנה מוסף ראש חדש
משום דאלול חסר ומונין יום הכפורים עשרה מיום הראשון ואם היו
מזכירין ראש חדש ביום שני אתי למיטעי ולמימר כמו שבשאר חדשים
מונין מיום השני הכא נמי יש למנות מיום השני לכן נכון שלא להזכיר
ראש חדש כלל

תוכן הענינים

- קדושה אחת או ב' קדושות
- ג' הלכות דרב לגבי ביצה שנולדה ביום ראשון (ביצה דף ד,ה)
- יום טוב סמוך לשבת
- שני ימים טובים של גליות
- שני ימים טובים של ראש השנה
- ראש השנה בא"י

ראש השנה בא"י

תקופה	רחוקים בא"י	בית הוועד
1		
2		
3		
4		
5		

ראש השנה בא"י

בראשונה, היו משיאין משואות...

ר"ה כב,ב: ת"ר אין משיאין משואות אלא על החדש שנראה בזמנו לקדשו ואימתי משיאין לאור עיבורו ...

ירושלמי: ביום 30 אין משיאין – מפני יו"ט (רק ליל 31).

בא"י חוץ מבית הוועד ובגולה היו עושים יום טוב ראש השנה ביום שלושים מספק גם בזמן שהיו משיאין משואות ואם לא עשו משואות אז עשו גם יום שני

ראש השנה בא"י

לאחר תיקון סדר העיבור וקידש חדשים לדורות

מחלוקת הגאונים

אוצר הגאונים - שאלת חכמי קירואן לרב האי גאון
בעל המאור - ונמצא בשאלה למר רב נסים ז"ל מלפני רבינו האי גאון ז"ל

"למה אמר אדונינו כי בני ארץ ישראל תופסין ר"ה שני ימים הלא אנו
רואים עד עתה שאין תופסין אלא יום אחד ?
תשובה : ... כך אמרנו בדין הוא שיעשו כמנהג הראשונים ולא ישנו ממנהג
אבותיהם נשמתם עדן אלו דברי גאון ז"ל"

בעל המאור : ומכל מקום אתה למד שלא היו נוהגין בכל ארץ ישראל
לעשות אלא יום אחד בין בראש השנה בין בשאר ימים טובים

ראש השנה בא"י

לאחר תיקון סדר העיבור וקידש חדשים לדורות

מחלוקת ראשונים

רי"ף: רבא אמר אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה אלמא קדושה אחת היא וביצה אסורה בתרוייהו ושמעינן מיהא דבני ארץ ישראל צריכי למעבד שני ימים טובים של ר"ה

בעל המאור : ואין לנו שום ראיה מדברי רבא על מה שכתב שלא נאמרו דברי רבא אלא בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראיה אבל בדורות הללו מאחר שהותקן סדר העיבור ... הרי חזרה כל א"י להיות כבית הועד שאין להם ספק בקדושת היום ואינן חייבין לשמור כ"א יום אחד בין בר"ה בין בשאר ימים טובים וכן נהגו לעשות בא"י כל הדורות שהיו לפנינו עד עתה חדשים מקרוב באו לשם מחכמי פרובינציאה והנהיגום לעשות שני ימים טובים בר"ה על פי הלכות הרי"ף ז"ל וכן כתב ה"ר אפרים ז"ל כמו שכתבנו אנו....

ראש השנה בא"י

תקופה	רחוקים בא"י	בית הוועד
1 בראשונה, היו משיאין משואות	כל יום 30 מספק אם לא משיאין: גם יום 31	יום 30 מספק אם לא באו עדים : יום 31
2 משקילקלו הכותים	שני ימים כמו בגליות	
3 נשתהו העדים , התקינו שלא ...	שני ימים - קדושה אחת	אם באו עדים מן המנחה ולמעלה: שני ימים - קדושה אחת
4 משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי	רבה שני ימים - שתי קדושות	גם אם באו עדים מן המנחה ולמעלה: רק יום 30
	רבא שני ימים - קדושה אחת	אם באו עדים מן המנחה ולמעלה: שני ימים - קדושה אחת
5 לאחר תיקון סדר הלוח תקופת הגאונים תקופת ראשונים	יום אחד	
	רי"ף שני ימים - קדושה אחת	
	בעל המאור יום אחד	

בענין יום טוב שני של ראש השנה